

RIIGIKOHTU PRAKTIKA ÜLEVAADE MÄRTS 2023

KRIMINAALKOLLEGIUMI LAHENDID

Lahendi kuupäev	Kohtuasja number	KOKKUVÕTE
01.03.2023	4-22-3337/12	<p>Kaitsjatasu hüvitamine väärteoasjas kohtuvälise menetleja otsuse osalise tühistamise korral</p> <p>Riigikohtu kriminaalkolleegium selgitas otsuses, et kui maakohus tühistab kohtuvälise menetleja otsuse üksnes karistuse osas, ei reguleeri menetlusaluse isiku makstud kaitsjatasu hüvitamist mitte KrMS § 185 lg 1, vaid erinormina VTMS § 23.</p> <p>Kolleegium leidis ka, et kuigi kohtupraktikas on õigustatult sedastatud menetlusaluse isiku õigust eeldada, et tema väärteoasi lahendatakse kohtus õigesti esimesel korral, ei kohaldu selline õige lahendamise eeldus samaväärselt kohtuvälise menetleja otsusele.</p> <p>Veel kordas kolleegium varasemas praktikas juba selgitatud, et VTMS § 123 lg-st 2 tulenevalt peab kohtuvälise menetleja järel väärteoasja arutama asuv maakohus lahendama asja algusest peale ja täies ulatuses (<i>ab ovo</i>), sõltumata kaebuse piiridest. Seetõttu ei ole kohtuvälise menetleja otsuse peale esitatud kaebuse lahendamine maakohtus käsitatav apellatsioonimenetluse analoogina, vaid väärteoasja esmakordse kohtuliku arutamisenä.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
07.03.2023	1-21-7406/31	<p>KrMS § 15 lg 3 rikkumine; konfiskeerimisotsustus; asitõendi, narkootilise või psühhotropse aine, suhtes võetav meede</p> <p>Riigikohus juhtis otsuses tähelepanu, et KrMS § 15 lg 3 keelab kohtuotsuses üksnes või valdavas ulatuses ütlustele tuginemise, mille vahetus allikat ei olnud süüdistataval ega kaitsjal võimalik küsitleda. Varasema praktika järgi tugineb kohtuotsus tõendile valdavas ulatuses, kui tõend on kriminaalasja lahendamise seisukohalt määrava või otsustava tähendusega.</p> <p>Samuti juhtis kolleegium taas tähelepanu, et KarS § 83 lg 4 ja § 83 lg 5 järgi konfiskeeritakse aine, kui selle omamiseks vajalik luba puudub, kuid seda üksnes tingimusel, et isik on toime pannud vähemalt õigusvastase teo.</p>

		<p>Süüdistatava õigeksmõistmisel ei pea kuriteoasjas asitõendiks olevat narkootilist või psühhotroopset ainet tagastama. Kui tal ei ole õigust ainet omada, tuleb see NPALS § 7 lg 3 alusel anda riiklikule ekspertiisiasutusele.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
07.03.2023	1-21-5033/38	<p>Võltsitud dokumendi kasutamine</p> <p>Riigikohtu kriminaalkolleegium selgitas otsuses, et müügiarvele ostja palvel müüdnud kauba kohta ebaõigete andmete kandmine on küll dokumendi võltsimine (KarS § 344 lg 1), kuid ainuüksi sellise arve ostjale esitamine ei vasta võltsitud dokumendi kasutamise koosseisule (KarS § 345 lg 1). Võltsitud dokumendi kasutamine on kuritegu vaid juhul, kui võltsitud dokumendi kasutajal on eesmärk omandada õigusi või vabaneda kohustustest. Kui arve esitaja ja arve saaja on sõlminud omavahel müügilepingu, on arve esitajal kui müüjal õigus nõuda kokkulepitud ostuhinna tasumist tulenevalt müügilepingust. Sellisel juhul ei ole müüjal arve esitamisel eesmärki kinnitada näilikku nõudeõigust, vaid müügilepingust tulenevalt ka tegelik õigus nõuda arvel märgitud summa tasumist.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
09.03.2023	1-17-11773/167	<p>Kohtueelse menetluse ütluste meenutamise tingimused</p> <p>Riigikohtu kriminaalkolleegium selgitas kriminaalasjas 1-17-11773, missugustel põhijuhitudel saab ristküsitluse käigus tekkida küsimus kohtueelsete ütluste kasutamisest ning kuidas peab KrMS § 288 lg 9 p 3 järgi toimuma nende ütluste meenutamine.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
09.03.2023	4-22-3610/16	<p>Venemaa Föderatsiooni rahvusvaheliste kuritegude toetamine sotsiaalmeedias</p> <p>Riigikohtu kriminaalkolleegium käsitles otsuses karistusseadustikku hiljuti lisandunud koosseisu, mille kohaselt on väärtena karistatav agressiooniakti, genotsiidi, inimsusevastase kuriteo või sõjakuriteo toimepanemisega seotud sümboli avalik eksponeerimine neid tegusid toetaval või õigustaval viisil (KarS § 151¹). Seejuures jõudis kolleegium järeldusele, et menetlusaluse isiku 2. augustil 2022 Facebooki avalikku gruppi postitud foto Venemaa Föderatsiooni dessantväelastest ja nende sümboliks olevast lipust deviisiga „<i>Nikto krome nas!</i>“ (eesti k <i>mitte keegi peale meie!</i>) ning sellele lisatud õnnitlus Venemaa Föderatsioonis sel kuupäeval tähistatava dessantvägede päeva puhul, kujutab endast Venemaa Föderatsiooni rahvusvaheliste kuritegudega seotud sümboli avalikku eksponeerimist seda toetaval viisil.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
14.03.2023	1-19-10225/120	<p>Otsuse sisuline suunamine KVS § 2 lg 2 p 1 tähenduses</p> <p>Riigikohtu kriminaalkolleegium tõi asjas nr 1-19-10225 tehtud otsuses esile mõned kriteeriumid, millest lähtudes hinnata, kas isiku käitumine on käsitatav osalemisena otsuse sisulises suunamises KVS § 2 lg 2 p 1 mõttes. Seejuures rõhutas Riigikohus, et vastava otsustuse tegemisel tuleb juhtumi asjaolusid silmas pidades hinnata, kui kaalukas oli isiku roll otsuse tegemise protsessis, ja seda sisuliselt, mitte vormiliselt. Samuti selgitas kolleegium, et HMS § 60 lg 1 ja § 61 lg 1 järgi saab ametiseisund tuleneda üksnes sellisest haldusaktist, millest isik on teadlik. Viimast asjaolu on võimalik tuvastada ka konkludentsest.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
16.03.2023	1-21-6698/50	<p>Asjatundja kriminaalmenetluse kaasamise eeldused ning asjatundja ütluste tähendus tõendina</p> <p>Asjas nr 1-21-6698 selgitas kriminaalkolleegium, millistel juhtudel saab asjatundja kriminaalmenetluse kaasata ning missuguseid nõudeid tuleb seejuures silmas pidada.</p>

		<p>Samuti selgitati, missugune tõenduslik tähendus saab olla asjatundjana üle kuulatud isiku ütlustel ning kuidas erineb tema roll eksperdi omast.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
23.03.2023	1-17-9149/1226	<p>Tsiviilhagi menetlemine</p> <p>Riigikohtu kriminaalkolleegium tegi määruse, milles selgitas mõningaid tsiviilhagi menetlemisega seotud küsimusi.</p> <p>Esmalt kordas kolleegium varasemat seisukohta, et KrMS § 385 p 17 kohaselt ei saa määruskaebe korras vaidlustada tsiviilhagi menetlusse võtmist, samuti sellega kaasnevat otsustust nõude adressaadi tsiviilkostjana kriminaalmenetlusse kaasamise kohta. Riigikohus märkis, et niisamuti ei saa süüdistatava ega tsiviilkostja vaidlustada määruskaebemenetluses tsiviilhagi menetlusse võtmist põhjusel, et tema arvates ei ole tsiviilhagi esitaja KrMS § 37 lg 1 kohaselt kannatanu. Vaidlustatav ei ole seegi, kui kohus otsustab kohtulikult arutamisel pärast mõne süüdistatava suhtes kriminaalmenetluse lõpetamist jätkata tema vastu esitatud tsiviilhagi menetlemist, kaasates senise süüdistatava või viimase õigusjärglase kriminaalmenetlusse tsiviilkostjana. Seadus ei luba esitada määruskaebust ka selle peale, kui kohus keeldub jätmast tsiviilhagi läbi vaatamata selle väidetava õigusliku perspektiivuse tõttu (TsMS § 423 lg 2).</p> <p>Samuti juhtis kriminaalkolleegium tähelepanu sellele, et olukorras, kus kohus jätkab algselt süüdistatava vastu esitatud tsiviilhagi menetlemist sama isiku kui tsiviilkostja suhtes, ei ole tal tarvis teha uut otsustust tsiviilhagi tagamiseks juba varem kohaldatud abinõude (KrMS § 141⁴ lg 1) muutmata jätmise või jätkuva kohaldamise kohta. Kui kohus ikkagi vormistab määruse niigi kehtivate tagamisabinõude kohaldamise jätkamise kohta, siis ei saa kõnesolevat määrust määruskaebe korras vaidlustada.</p> <p>Riigikohus selgitas sedagi, et kui kriminaalmenetluse esemeks on mitu kuritegu, peab tsiviilhagi esitaja olema kannatanu sellesamas kuriteos, mille tehiloludega tema haginõude aluseks olevad faktilised asjaolud olulises osas kattuvad. Seega ei saa kannatanuna kriminaalmenetlusse kaasatud isik esitada tsiviilhagis nõuet, mis on seotud mõne teise sama menetluse esemeks oleva kuriteoga, milles ta kannatanu ei ole.</p> <p>Puutuvalt tsiviilkostja mõistesse märkis Riigikohus muu hulgas, et tsiviilkostjaks saab olla ka isik, kelle suhtes on kriminaalmenetlus lõpetatud, kuid kes võib siiski kanda varalist vastutust kahju eest, mis on tekitatud kaassüüdistatavate suhtes jätkuva kriminaalmenetluse esemeks oleva teoga.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
27.03.2023	4-22-2959/16	<p>Väärteoasja lahendamine kirjalikus menetluses</p> <p>VTMS § 120 lg-s 3 on sätestatud, et kui kohtumenetluse pool on koos kaebusega maakohtule esitanud uue tõendi, mille kohus vastu võtab, võib asja lahendada kirjalikus menetluses vaid siis, kui kohtumenetluse pooled ei taotle uue tõendi uurimiseks kohtuistungil korraldamist. Ehkki VTMS § 120 lg-s 3 räägitakse otsesõnu üksnes koos kaebusega esitatud uutest tõenditest, tuleb kaitseõiguse tagamiseks osutatud normis märgitud kohaldada ka siis, kui tegemist on kohtuvälise menetleja esitatud või kohtu enda kogutud uute tõenditega.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
30.03.2023	1-20-9591/107	<p>Kaastäideviimine</p> <p>Riigikohtu kriminaalkolleegium juhtis otsuses tähelepanu kaastäideviimise ning teise isiku teost osavõtmise eristamisele. Narkootilise aine käitleja ning narkootikumide käitlemiseks juhtnõuandja ei ole ilmingimata kaastäideviijad. Ei piisa pelgalt tuvastamisest, et isik juhendas narkootilise aine käitlejat, vaid tuleb kindlaks teha, kas nad tegutsesid ühiselt ja</p>

		kooskõlastatult KarS § 21 lg 2 mõistes. Vastupidise seisukoha aktsepteerimisel kaoks piir kaastäideviimise ning teise isiku kuriteost osavõtu vahel. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit .
--	--	--

TSIVIILKOLLEEGIUMI LAHENDID

Lahendi kuupäev	Kohtuasja number	KOKKUVÕTE
08.03.2023	2-20-17125/49	<p>Kaasomandi lõpetamisel täitemenetluses kinnistu müügiga enampakkumisel selle tingimuste ja tulemi jaotamise korra kindlaksmääramine</p> <p>Riigikohtu tsiviilkolleegium selgitas kohtulahendi kohta, millega otsustatakse kaasomandi lõpetamine täitemenetluses kinnistu müügiga enampakkumisel, et kohus võib poole taotlusel kindlaks määrata nii enampakkumise alghinna kui ka otsustada selle, et laenujäak makstakse tagasi enampakkumise tulemi arvel (vt TsMS § 445 lg 1). Sõltumata sellest, kas pant koormab hageja või kostja kohustusi, on nii hageja kui ka kostja kaasomandiosad koormatud hüpoteegiga, mistõttu tuleb korteriomandi avalikul enampakkumisel müügist saadava raha arvel tasuta lisaks täitekuludele ka laenujäak (st esmalt tuleb kanda kulutused, mis on vajalikud hüpoteekide kustutamiseks) ning seejärel jagada ülejäänud raha hageja ja kostja vahel võrdselt (vt AÕS § 325 lg 1).</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
08.03.2023	2-18-9985/70	<p>VÕS § 646 lg 1 ja § 647 lg-te 1 ja 3 tõlgendamine</p> <p>Riigikohtu tsiviilkolleegium tõlgendas lahendis VÕS § 646 lg 1 § 647 lg-te 1 ja 3 tõlgendamist, leides mh, et ebamõistlike kulude hindamisel VÕS § 646 lg 1 mõttes ei pea tegema kindlaks täpset summat, mis uue töö tegemiseks või asja parandamiseks võib kuluda. Samuti selgitas kolleegium, et kui tellijal ei ole töö parandamise või uue töö tegemise nõuet ega seetõttu ka lepingust taganemise õigust, saab tellija kasutada töövõtja vastu siiski muid õiguskaitsevahendeid, kui nende õiguskaitsevahendite kohaldamise eeldused on täidetud. See, kas töövõtulepingu rikkumise puhul on välistatud VÕS § 646 lg 1 järgne täitmiseõue ja kas töövõtja on lepingut oluliselt rikkunud (vt mh VÕS § 647 lg 1), mis annaks tellijale aluse lepingust taganeda, sõltub asjaoludest ja VÕS § 646 lg-s 1 ning §-s 647 sätestatud eeldusi tuleb igal üksikul juhul hinnata.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
15.03.2023	2-19-517/133	<p>Juurdepääsu talumise kohustuse eest tasu määramine</p> <p>Riigikohtu tsiviilkolleegium muutis osaliselt ja täpsustas oma varasemaid seisukohti, leides, et arvestades juurdepääsu talumise kohustuse ja selle eest määratud hüvitise (juurdepääsutasu) omavahelist seotust (kitsenduse seadmisest tulenev tasu maksmise kohustus on seotud kitsenduse tekkega), tuleb talumiskohustuse kindlaksmääramisega ühel ajal kindlaks määrata ka talumise tasu maksmise kohustus. Seega saavad nii juurdepääsu talumise kohustus kui ka selle eest hüvitise (juurdepääsutasu) maksmise kohustus tekkida ajast, mil sellekohane kohtulahend jõustub (st kohtulahend juurdepääsu talumise kohustuse kohta ei saa jõustuda enne, kui on lahendatud ka vaidlus juurdepääsu talumise eest määratava hüvitise üle).</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>

15.03.2023	2-21-9335/18	<p>Ööajal töötamise ja ületunnitöö tasu</p> <p>Riigikohus käsitles ööajal töötamise ja ületunnitöö tasu kindlakstegemist lihtmenetluses lahendatud asjas, kus maakohus oli jätnud töötaja nõuded rahuldamata ja ringkonnakohus keeldus töötaja apellatsioonkaebust menetlemast. Riigikohus selgitas, et seadus ei võimalda leppida kokku, et töötaja ööajal töötamise tasu sisaldub Vabariigi Valitsuse kehtestatud töötasu alammääras. Olukorras, kus töölepingus kokkulepitud töötasu on väiksem, kui töötasu alammäär ja öötöö tasumäär kokku, kuid suurem töötasu alammäära, peab tööandja tõendama töötaja päeval ja öösel töötamise aja ning nende proportsioonide võrdlemise kaudu tuleb teha kindlaks, kas töötajale on tagatud nii töötasu alammäär kui ka öötöö suurem tasu. Lisaks selgitas Riigikohus, et ületunnitöö tasu aluseks tuleb võtta kõik töötasu osaks muutunud tasud ning seejuures on töötasu koosseisu tõendamise kohustus tööandjal.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
22.03.2023	2-22-4230/7	<p>Reaalkoormatise tagamiseks eelmärke seadmine</p> <p>Riigikohtu tsiviilkolleegium selgitas, et reaalkoormatise tagamiseks tehtud eelmärke sisu tuleb avada kande tekstis või viitena kande alusdokumentidele (vt AÕS § 57¹ ja § 63¹ lg 3) selliselt, et eelmärkega tagatava nõude väärtus oleks kindlaksmääratav (kasutustasu suurus või selle arvutamise alus (nt valem või meetod, mille alusel on võimalik tasu välja arvutada)).</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
22.03.2023	2-21-3552/52	<p>Tarbijaga sõlmitud põhimakseteenuse lepingu ülesütlemine</p> <p>Riigikohus käsitles krediidasutuse ja tarbijast kliendi vahel sõlmitud põhimakseteenuse lepingu ülesütlemist. Kohtus oli arutusel hagi, mille tarbijast klient esitas krediidasutuse vastu arvelduskonto ja maksekaardi lepingu lõpetamise tõttu. Krediidasutus põhjendas lepingu ülesütlemist sellega, et tarbija oli seotud äriühingutega, mille rahapesurisk oli panga hinnangul kõrge. Riigikohus tõlgendas võlaõigusseadust kooskõlas Euroopa Liidu direktiiviga 2014/92/EL ning leidis, et VÕS § 720 lg-t 2 tuleb tõlgendada kooskõlas direktiiviga selliselt, et krediidasutus ei või tarbijaga sõlmitud makseteenuse lepingut korralliselt üles öelda, kui makseteenuse leping vastab põhimakseteenuse lepingu tunnustele. Lisaks märkis Riigikohus, et kohtul puudub seadusest tulenev alus hinnata kostja ülesütlemisavaldust erakorralise ülesütlemisena, kui lepingu üles öelnud menetlusosaline on tuginenud menetluse kestel üksnes lepingu korralisele ülesütlemisele.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
22.03.2023	2-21-4060/54	<p>Lepituskokkuleppe täidetavaks tunnistamine</p> <p>Riigikohtu tsiviilkolleegium selgitas määruses, et TsMS § 627¹ ja § 627² alusel läbiviidavas lepituskokkuleppe (lepitusseaduse tähenduses) täidetavaks tunnistamise hagita kohtumenetluses ei saa lahendada materiaalõiguslikku vaidlust, mis tekkis sellest, et kokkuleppe pooled sõlmisid kindlustusjuhtumi üle vaieldes tingimusliku lepituskokkuleppe. Tingimuslik lepituskokkuleppe ei ole sundtäidetav. Kolleegium leidis ka seda, et TsMS § 627² lg 4 esimese lause ja TsMS § 660 lg 3 esimesest lausest tuleneb menetlusosalisele õigus esitada määruskaebus maakohu määruse peale, millega maakohus tunnistab lepituskokkuleppe osaliselt või täielikult täidetavaks.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
22.03.2023	2-19-18320/73	<p>Kaasomandi lõpetamine selle jätmisega ühele kaasomanikule hüvitise vastu</p> <p>Riigikohus selgitas, milliseid asjaolusid peab kohus kaasomandi jagamise asjas selgitama ja milliseid taotlusi on pooltel mõistlik esitada, kui taotletakse asja jagamist selle jätmisega ühele kaasomanikule teisele kaasomanikule makstava hüvitise vastu. Eelkõige on kostjal mõistlik sellisel juhul taotleda sellise otsuse tegemist, millega kaasomanikku kohustatakse andma kaasomandi lõpetamiseks vajalikud tahteavaldused üksnes juhul, kui kaasomandi</p>

		<p>lõpetamist nõudev kaasomanik on oma hüvitise maksmise kohustuse täitnud. Kaasomandi lõppemise ja omandi kaotuse aja osas tekkiva ebakindluse kõrvaldamiseks on kostjaks oleval kaasomanikul võimalik taotleda kohtult otsuse täitmise tähtaja kindlaksmääramist, mille kestel saab otsust omandamise osas täita. Samuti on kostjal võimalik esitada tingimuslik vastuhagi, mille rahuldamine sõltub hagi rahuldamisest. Sellise vastuhagi rahuldamisel on võimalik ka kostjal pöörata kohtulahend täitmisele omandamiseks õigustatud kaasomandikult hüvitise saamiseks. Maakohtul on üldjuhul selliste võimaluste selgitamise kohustus.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
23.03.2023	2-21-5449/19	<p>Väljendi „rahakott on kahe jala vahel“ avaldamisega tekitatud mittevarelise kahju hüvitamine</p> <p>Kostja kirjutas võrguväljaande kommenteerimise alal hageja kohta kommentaari, milles viitas, et hagejal on „rahakott kahe jala vahel“, mistõttu esitas hageja kostja vastu hagi mittevarelise kahju hüvitamiseks.</p> <p>Riigikohus kinnitas, et väljend „rahakott on kahe jala vahel“ tähendab mõistliku isiku arusaama järgi seda, et isik saab rahalisi vahendeid oma keha intiimsel viisil kasutades. Sellise väite avaldamise korral tuleb mittevarelise kahju hüvitamise nõude eelduste esinemise aspektist kõigepealt hinnata, kas avaldatud kaudne faktiväide oli isiku au teotav ehk tema mainet kahjustav. Juhul, kui avaldatud kaudne faktiväide kahjustas isiku mainet, lasub avaldajal tulenevalt VÕS § 1047 lg-st 2 selle faktiväite tõesuse tõendamise koormis, seda sõltumata asjaolust, kas isik, kelle kohta väide avaldati, oli samal ajal esitanud ka VÕS § 1047 lg-st 4 tuleneva nõude selle faktiväite ümberlükamiseks. Juhul, kui avaldaja ei suuda avaldatud kaudse faktiväite tõesust tõendada, peab ta vastutusest vabanemiseks tõendama, et ta ei teadnud ega pidanudki teadma sellise faktiväite tõele mittevastavusest (vt VÕS § 1047 lg 1). Juhul, kui avaldaja ei suuda viimati nimetatut tõendada, peab ta tõendama, et tal oli avaldamise suhtes õigustatud huvi ning et ta kontrollis andmeid või asjaolu põhjalikkusega, mis vastab võimaliku rikkumise raskusele (vt VÕS § 1047 lg 3). Alles pärast seda, kui tehakse kindlaks, et tegu oli eeltoodud sätete järgi eelduslikult õigusvastane, saavad kohtud kaalutusotsusena võtta seisukoha, kas teo õigusvastasus võiks siiski olla välistatud VÕS § 1046 lg 1 teise lause ja lg 2 järgi.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
29.03.2023	2-21-108985/32	<p>Liisingueseme väärtuse määramine</p> <p>Riigikohus käsitles liisinguesemeks olnud sõiduki väärtuse määramist pärast liisingulepingu ülesütlemist. Seaduse järgi peab liisinguandja pärast lepingu ülesütlemist liisinguvõtja vastu esitatavast kulutuste hüvitamise nõudest maha arvama liisinguandjale jäänud liisingueseme väärtuse. Vaidlusalusel juhul pani liisinguandja internetioksjonil sõiduki müüki alghinnaga üks euro. Pooled vaidlesid selle üle, kas oksjonil saavutatud hind oli liisingueseme väärtus. Kolleegium selgitas, et liisingueseme väärtuse peab tõendama eelkõige liisinguandja, samuti seda, kas ja kuidas mõjutasid sõiduki väärtust sõidukil avastatud puudused. Kolleegium pidas ebamõistlikuks sõiduki enampakkumise korras müüki panemist alghinnaga üks euro, mis ilmselgelt ei vasta sõiduki väärtusele. Sõiduki alghind üks euro jätab mulje, et tegemist on täielikult kasutamiskõlbmatu sõidukiga.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
29.03.2023	2-21-18008/31	<p>Kolmandate isikute kontoväljavõtted täitemenetluses</p> <p>Riigikohtu tsiviilkolleegium selgitas määruses, et TMS § 26 lg 3¹ alusel korraldatavasse kohtumenetlusse tuleb mh kaasata need kolmandad isikud, kelle arvelduskontode väljavõtete väljastamist kohtutäitur taotleb. Kolleegium leidis ka seda, et kohtutäituri avaldusest peab nähtuma, mismoodi võimaldab kolmanda isiku konto väljavõtte saamine aidata kaasa sissenõudja nõude rahuldamisele. Piisav ei ole üldine viide sellele, et võlgnik</p>

		<p>on täitemenetluses oma sissetulekuid varjanud, kandnud raha kolmanda isiku kontole või et info on vajalik saamaks täielikku teavet võlgniku tegelike sissetulekute kohta.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
30.03.2023	2-19-9500/62	<p>Vastutus korteriomanike kaasomandi esemest tekkinud kahju eest</p> <p>Riigikohtus oli arutamisel vaidlus, kus kindlustusandja nõudis korteriomanikult kahju hüvitamist, kelle korteris asuv korteriomanike kaasomandisse kuuluv veetoru oli purunenud ja tekitanud seeläbi naabri korterile (kindlustusvõtjale) kahju. Kolleegium kordas üle oma varasemat praktikat ja täpsustas täiendavalt, kuidas selliseid nõudeid tuleb lahendada. Seejuures rõhutas kolleegium sellises menetluses hagita menetluse tõendamisreeglite olulisust ning selgitas ka korteriühistu vastutust sellise kahju eest.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
31.03.2023	2-19-19586/85	<p>Vana talumaja müügilepingu tingimustele vastavus</p> <p>Riigikohus käsitles küsimust, kuidas hinnata 100 aastat vana talumaja müügilepingu tingimustele vastavust. Kui müügiesemeks on vana talumaja, tuleb selle lepingutingimustele vastavuse hindamisel lähtuda sarnase vanuse ja kasutusotstarbega hoonete tavapärasest seisundist. Kuigi ühtset kvaliteedikriteeriumi on keeruline määrata, siis tuleb iga kord välja selgitada, millised on mõistlikud ootused vaidlusalusele esemele. Küll aga ei saa sellisel juhul aluseks võtta kaasaegseid ehitusstandardeid. Kolleegium selgitas, et sellises vanuses talumaju võib kasutada ka väga erineval otstarbel. Kuigi vana talumaja võib olla kasutusel elamuna, võib see vastavalt asjaoludele olla kasutatav ka vaid hooajaliselt või asjade hoiustamiseks. Konkreetse maja otstarbest sõltuvad sellele esitatavad mõistlikud ootused. Lisaks selgitas kolleegium, et füüsilisest isikust ostjal ei ole kohustust enne müügilepingu sõlmimist ostetavat asja üle vaadata. Kui ostja aga seda teeb, võib ülevaatuse käigus kogetu anda alust müüja müügilepingu tingimustele mittevastavuse eest vastutusest vabastada, kui puudused olid või pidid olema ostjale mõistlikult äratuntavad. Viimaks märkis kolleegium, et olukorras, kus müügiese ei vasta keskmisele kvaliteedile, ei ole vaja täiendavalt hinnata, kas asi vastas müügikuulutuses märgitud suurepärasele kvaliteedile.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>

HALDUSKOLLEGIUMI LAHENDID

Lahendi kuupäev	Kohtuasja number	KOKKUVÕTE
02.03.2023	3-20-1717/67	<p>Kohaliku kaitseala moodustamine võimaliku kaevanduse alal</p> <p>Riigikohtu halduskolleegium tühistas Jõelähtme valla otsuse rajada Ruu küla lähisteles kohalik kaitseala. Vald oleks pidanud arvestama sellega, et otsuse tegemise ajal kehtinud kaevandamisloaga oli otsustatud avada samal alal riigi ülekaalukates huvides kaevandus. Kaevandamise kasuks rääkiva riigi huvi ning kohalike huvide vahelise konflikti lahendamine on Vabariigi Valitsuse pädevuses. Kuna praeguseks on tühistatud ka kaevandamisluba, tuleb vallal enne kohaliku kaitseala menetluse jätkamist jätta Vabariigi Valitsusele mõistlikult aega otsustada kaevandamisloa andmise üle.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
03.03.2023	3-20-2194/34	<p>Kinnipeetava töövõimelisuse kindlakstegemine</p>

		<p>Riigikohtu halduskolleegium leidis otsuses, et VangS § 37 lg 3 järgi ei pea arst kinnipeetava tööõimelisuse kindlaks tegema vahetult enne tema tööle määramise käskkirja andmist. Kolleegium selgitas, et seadusandja eesmärgiks VangS § 37 lg 3 kehtestamisel võib pidada eelkõige seda, et enne kinnipeetava tööle määramise käskkirja andmist tuvastaks tema põhimõttelise tööõimelisuse meditsiiniteadmistega isik. Kinnipeetava tööle määramise käskkirja õiguspärasuse hindamisel ei ole määravat tähtsust sellel, kui pikk ajavahemik jääb arsti hinnangu ja tööle määramise käskkirja vahele.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
07.03.2023	3-20-2630/33	<p>Tulumaksu deklareerimine ja tasumine äriühingute piiriülese ühinemise korral</p> <p>Riigikohus märkis, et äriühingute piiriülese ühinemise korral tuleb TuMS § 50 lg 2² rakendamiseks arvutada tulumaksu kohustus äriühingu omakapitali suuruselt ühingu Eesti äriregistrist kustutamise seisuga, mitte ühinemise bilansi päeva seisuga. Tulumaksu peab deklareerima ja tasuma õigusjärglane ehk välismaa äriühing. Tulenevalt MKS §-st 57 säilib ühingul raamatupidamiskohustus ka pärast ühinemise bilansi päeva ning kuigi ühing ei pea enam koostama majandusaasta aruannet, on raamatupidamisregistrite alusel võimalik tuvastada omakapitali suurus.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
10.03.2023	3-22-500/16	<p>Pädev kohus kriminaalmenetluses määratud ekspertiisiga tekitatud kahju hüvitamiseks</p> <p>Riigikohtu halduskolleegium selgitas määruses, et halduskohus ei ole pädev läbi vaatama kriminaalmenetluses määratud ekspertiisiga tekitatud kahju hüvitamise nõudeid hoolimata sellest, et ekspert või ekspertiisiasutus ei ole kriminaalmenetluses menetleja. Kolleegium kordas varasemale praktikale tuginedes, et SKHS-i kehtestamise eesmärk oli sätestada terviklik süüteomenetluses tekitatud kahju hüvitamise regulatsioon. Kuna ekspertiis määratakse kriminaalmenetluses tõendamisvajadusest lähtudes, on see kriminaalmenetluse toiming. Isegi kui kahju hüvitamise materiaaloiguslikku alust sellise kahju hüvitamiseks pole sätestatud, saab SKHS-is sätestatud menetluses kontrollida, kas materiaaloigusliku aluse puudumine on põhiseadusega kooskõlas.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
14.03.2023	3-22-1312/15	<p>Kaebõigus üleriigilise planeeringu vaidlustamisel</p> <p>Kohalik elanik vaidlustas üleriigilise planeeringu, millega määrati kindlaks tuuleparkide arendamiseks sobivad alad meres. Riigikohtu halduskolleegium leidis, et üleriigiline planeering on põhimõtteliselt halduskohtus vaidlustatav haldusakt. Praegusel juhul oli aga ilmselge, et vaidlusalusele arendusalale tuulikute rajamine ei saa kaebaja õigusi riivata. Seega võis kaebuse tagastada kaebõiguse ilmselge puudumise tõttu.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
23.03.2023	3-22-1218/19	<p>Kaebetähtaeg järve avalikult kasutatavaks määramisel</p> <p>Riigikohtu halduskolleegium selgitas, et Vabariigi Valitsuse otsus määrata Rummu järv avalikult kasutatavaks veekoguks on üldkorraldus, mis mõjutab järveäärse kinnistu omaniku õigusi vahetult ja kohe. Oluline pole see, millal ja kui sagedasti inimesed igaüheõigusi kasutama asuvad. Vabariigi Valitsus pidi korralduse maaomanikule isiklikult teatavaks tegema.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
23.03.2023	3-21-1027/28	<p>Tegevvälase kohustus hüvitada ressursimahuka koolituse kulu</p> <p>Riigikohtu halduskolleegium selgitas otsuses, et selleks, et tegevvälasel tekiks kohustus hüvitada ressursimahuka koolitusega seotud otsene kulu, peab see olema riigi poolt kantud (st kohustus tasutud) teenistusest vabastamise käskkirja tegemise seisuga või 30 päeva</p>

		<p>jooksul koolituse katkestamisest teada saamisest arvates. Kolleegium selgitas ka seda, et kui koolituse eest tasumine oli välditav, ei saa olla tegemist ressursimahuka koolitusega seotud otsese kuluga KVTS § 156 lg 2 mõistes.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
23.03.2023	3-21-125/47	<p>Rohevõrgustiku puhverala vähendamine</p> <p>Riigikohtu halduskolleegium saatis ringkonnakohtule uueks lahendamiseks vaidluse Viimsi vallas rohevõrgustiku puhveralale kavandatud ärihoone üle. Kolleegium leidis, et ringkonnakohus eksis asjas võtmetähtsusega olnud tõendi - rohevõrgustiku auditi – käsitlemisel kohtu-menetluses. Kolleegium selgitas, et vallas tuli välja uurida, kuidas mõjutaks ärihoone võrgustiku toimimist nii eraldi kui ka koosmõjus teiste sellele survet avaldavate arengutega. Vallal tuli kaaluda ärihoone rajamise kasuks rääkivaid huve rohevõrgustiku puhverala senisel kujul säilitamise kasuks rääkiva huviga.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
29.03.2023	3-22-1634/13	<p>Taaste- ja vastupidavuskava (EL-i määrus 2021/241) ei ole toetuse soovija suhetes õiguslikult siduv</p> <p>Riigikohtu halduskolleegium selgitas, et kaebajatel puudus ilmselgelt kaebeõigus Vabariigi Valitsuse otsuse vaidlustamiseks, millega arvati projekt välja varem kinnitatud Eesti taaste- ja vastupidavuskavast, sest ainuüksi investeerimisobjekti taastekavasse lisamine ei andnud õigust toetust saada. Taastekava kinnitamine EL-i tasemel loob küll õigusi ja kohustusi liikmesriigi ja EL-i vahel, aga liikmesriigi ja konkreetse toetuse soovija suhetes pole see õiguslikult siduv. Uue Tallinna haigla kuulumine taastekavasse tähendab ainult seda, et muude tingimuste täitmise korral saab riik sõlmida linnaga rahastamislepingu. Kaebajatel tekiks õigus rahastusele alles pärast lepingu sõlmimist.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>

PÕHISEADUSLIKKUSE JÄRELEVALVE KOLLEEGIUMI LAHENDID NING VALIMISKAEBUSED

Lahendi kuupäev	Kohtuasja number	KOKKUVÕTE
10.03.2023	5-22-14/9	<p>Õiguskantsler ei saa üldjuhul pöörduda Riigikohtusse sellise õigustloova akti põhiseaduspärasuse kontrollimiseks, mis taotluse esitamise hetkel enam ei kehti</p> <p>Õiguskantsler pöördus Riigikohtusse Maardu Linnavolikogu määruse, millega kehtestati Maardu linna ehitismäärus, kehtetuks tunnistamiseks põhjusel, et sellel puudus pärast ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse jõustumist 1. juulil 2015 seaduslik alus. Alternatiivselt taotles õiguskantsler – juhul, kui Maardu Linnavolikogu tunnistab vaidlustatud määruse enne tema taotluse lahendamist kehtetuks – tunnistada põhiseadusega vastuolus olevaks sellise määruse kehtestamata jätmine, millega oleks vaidlustatud määrus viidud seadustega kooskõlla hiljemalt ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seaduse (EhSRS) § 7 lõikes 2 sätestatud ajaks. 1. juulil 2015 jõustunud EhSRS § 7 lõike 2 järgi pidanuks Maardu linn viima enne EhSRS jõustumist kehtestatud ehitismäärused vastavusse planeerimisseaduse, ehitusseadustiku ning ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seadusega hiljemalt kahe aasta jooksul ehk 1. juuliks 2017. Maardu linn ei olnud seda teinud, kuigi õiguskantsler oli teinud Maardu Linnavolikogule 2020. aastal vastavasisulise ettepaneku. Maardu Linnavolikogu</p>

	<p>tunnistas vaidlusaluse määruse kehtetuks 31. jaanuaril 2023, kui õiguskantsleri taotluse menetlemine Riigikohtus oli pooleli.</p> <p>Põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium lõpetas PSJKS § 56 lõike 1 alusel menetluse vaidlusaluse määruse kehtetuks tunnistamise taotluses aluse äralangemise tõttu. Kolleegium selgitas, et õiguskantsleri õigustloova akti kehtetuks tunnistamise taotluse puhul tähendab taotluse aluse äralangemine muuhulgas õigustloova akti kehtetuks tunnistamist selle andnud organi poolt ning märkis, et õiguskantsler abstraktse normikontrolli algatajana ei kuulu PSJKS § 56 lõikes 2 nimetatud subjektide ringi, kelle algatatud menetlust aluse äralangemise tõttu ei lõpetata.</p> <p>Alternatiivse taotluse kohta märkis kolleegium, et PS § 142, ÕKS § 18 lõige 1 ega PSJKS § 6 lõige 1 ei võimalda õiguskantsleril üldjuhul pöörduda Riigikohtusse sellise õigustloova akti põhiseaduspärasuse kontrollimiseks, mis taotluse esitamise hetkel enam ei kehti. Sellise olukorraga on tegemist ka õiguskantsleri taotluse puhul, kus õiguskantsler palub sisuliselt tuvastada põhiseadusega nõutava õigustloova akti andmata jätmise põhiseadusvastasuse minevikus ehk pärast seda, kui väidetav põhiseadusvastane olukord on kõrvaldatud. Selles osas jättis Riigikohus õiguskantsleri taotluse läbi vaatamata.</p> <p>Kolleegium põhjendas, et õiguskantslerile õigustloova akti andmata jätmise vaidlustamise võimaldamise eesmärk on vastavalt varasemale praktikale saavutada olukord, kus õiguskord sisaldab põhiseadusega nõutavat. Selline olukord saavutati vaidlusaluse määruse kehtetuks andmisega Maardu Linnavolikogu poolt.</p> <p>Kolleegium rõhutas, et ei menetluse lõpetamine ega alternatiivse taotluse rahuldamata jätmine ei võta isikutelt, kelle suhtes on vaidlusaluse määruse alusel antud õigusakt, õigust tõstatada sellise määruse põhiseaduspärasuse küsimus vastava üksikakti õiguspärasuse üle käivas kohtumenetluses.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
--	--

Riigikohtule esitati seoses Riigikogu 2023. a valimistega 17 kaebust

2023. aastal toimusid üheksandad Riigikogu valimised pärast Eesti taasiseseisvumist (valiti Riigikogu XV koosseisu). Valimispäev oli 5. märts. Sellele eelnes eelhääletamise periood, mille jooksul oli võimalik hääletada mh elektrooniliselt, mis osutus nendel valimistel kõige populaarsemaks hääletamisviisiks.

Valimistega seoses esitati Riigikohtule **17 kaebust**, millest läbi vaadati 12 ning läbi vaatamata jäi viis. Riigikohtule saab esitada valimiste korraldaja toimingute peale kaebuse pärast seda, kui vaidluse on kohtueelses menetluses lahendanud Vabariigi Valimiskomisjon. Otse Riigikohtule saab kaebuse esitada Vabariigi Valimiskomisjoni enda otsuse või toimingute peale.

Esimene valimisi puudutanud vaidlus oli ajendatud jaoskonnakomisjonide moodustamisest Paides. Kuivõrd jaoskonnakomisjoni moodustab omavalitsusüksuse volikogu, saab seda vaidlustada halduskohtus. Kaebaja soovis aga valimiskaebusega vaidlustada linnasekretäri ettepanekut, mille viimane oli volikogule jaoskonnakomisjonide moodustamise kohta teinud. Kaebaja arvates ei olnud seal erakondade esindajaid võrdselt koheldud. Riigikohus leidis, et kuigi linnasekretär on tegev ka valimiste korraldajana, oli kõnealune ettepanek tehtud volikogu otsuse ettevalmistamise menetluses ning seda valimiskaebemenetluses vaidlustada ei saa (vt otsus [5-23-4/2](#)).

Teises kohtuasjas ei olnud kaebaja rahul sellega, kuidas esitati [valimised.ee](#) lehel statistikat elektroonilise hääletamise kohta ning luges sellest välja rikkumisi elektroonilisel hääletamisel. Kuigi statistikat võiks selgemalt esitada, ei saanud see Riigikohtu hinnangul mõjutada elektroonilise hääletamise toimingute õiguspärasust (vt otsus [5-23-10/5](#)).

Kolmas kohtuasi oli seotud elektroonilise hääletamise alguses ilmnunud ajutise probleemiga, kus valijarakendus kuvas osadele valijatele vale ringkonna kandidaadid. Seda nende valijate puhul, kes olid elukohta vahetanud, mistõttu muutus

nende valimisringkond. Ekslikult ei olnud aga andmed uue elukoha kohta jõudnud valijarakendusse. Probleem puudutas vaid elektrooniliselt hääletanuid. Vale ringkonnanimikirja alusel hääletanutele saadeti teade, et nad hääletaksid uuesti, mida enamus 63 inimesest ka tegi, kolm inimest aga mitte. Nende inimeste elektrooniline hääl oli seadusest tulenevalt kehtetu. Kaebaja leidis, et vale ringkonna kandidaadi poolt antud elektroonilise hääle kehtetuks lugemiseks puudus õiguslik alus, aga Riigikohus sellega ei nõustunud (vt otsus [5-23-11/2](#)).

Neljandas kohtuasjas tõi kaebaja välja, et tal ei õnnestunud kontrollrakendusega kontrollida, kas tema elektrooniline hääl jõudis korrektselt kohale. Ta nõudis valimiskomisjonilt, et talle näidataks tema elektroonilist häält. Valimiskomisjon kinnitas kaebajale, et tema elektrooniline hääl jõudis kohale (läks lugemisele), kuid keeldus elektroonilise hääle (valimisotsuse) sisu näitamast. Riigikohus nõustus, et hääle sisuga tutvumine oleks vastuolus hääletamise salajasuse nõudega. Kohus tühistas valimiskomisjoni otsuse osas, milles komisjon oli jätnud kaebuse läbi vaatamata, kuna selles ei olnud selget nõuet. Kohtu hinnangul oli piisavalt selge, mida kaebaja soovis, kuid jättis nõude rahuldamata, sest kaebaja õigusi ei rikutud (vt otsus [5-23-13/9](#)).

Viendas kohtuasjas juhtis kaebaja tähelepanu elektroonilise hääletamise erinevustele paberhääletamisest (elektrooniliselt hääletada ei saa valimispäeval ja kandidaatide numbrid on valijarakenduses ette antud). Riigikohus selgitas, et elektroonilise ja paberhääletamise mõningad erinevused ei too kaasa põhiseadusvastasust (vt otsus [5-23-12/5](#)).

Kuues ja seitsmes kohtuasi puudutasid ühe kaebaja erinevaid probleeme, alustades kandidaadina registreerimata jätmisest, lõpetades vangidel hääletamisõiguse puudumise ja elektroonilise hääletamise ebakohtadega. Kaebused jäid valimiskomisjonis läbi vaatamata ning Riigikohus ei pidanud seda kaebaja õiguste rikkumiseks (vt otsus [5-23-17/4](#) ja [5-23-24/3](#)).

Kaheksandas kohtuasjas tegi kaebaja etteheiteid elektroonilise hääletamise usaldusväärsusele. Valimiskomisjon oli jätnud kaebuse läbi vaatamata, sest kaebetähtaeg oli möödunud. Riigikohus nõustus sellega ja märkis, et kaebetähtaja arvutamist tuleb alustada vaidlustatud toimingu tegemisest, mitte väidetavast õigusrikkumisest teada saamisest. Kui kaebajal on siiski mõjuv põhjus kaebetähtaja möödalaskmiseks, tuleks taotleda kaebetähtaja ennistamist. Kaebaja seda valimiskomisjoni menetluses taotlenud ei olnud (vt otsus [5-23-22/3](#)).

Üheksanda ja kümnennda kohtuasja algatasid erakond ning selle kandidaat, kuna arvasid, et kandidaat oleks pidanud saama välismaalt rohkem paberhääli. Samuti oleks nad oma arvestuste kohaselt pidanud saama rohkem elektroonilisi hääli. Häälte vähesus viitas kaebajate arvates rikkumistele häälte kokku lugemisel, samuti väideti elektroonilise hääletamise erinevate aspektide vastuolu põhiseadusega.

Riigikohus leidis, et kaebaja väited ei andnud alust kahtlustada rikkumisi häälte kokku lugemisel ning rikkumisi ei oleks saanud kinnitada ka tõendid, mida kaebaja soovis menetluses koguda. Kaebajate soov kutsuda valijad andma tunnistust oma hääletamisvaliku kohta, oleks rikkunud hääletamissaladust. Kohtu hinnangul ei olnud seadusandja põhiseadusvastaselt ära delegeerinud valimiskomisjonile otsustamiseks, kuidas elektroonilisel hääletamisel valija identifitseeritakse (vt otsused [5-23-18/4](#) ja [5-23-19/3](#)).

Üheteistkümnes kohtuasi hõlmas ühe erakonna kaks sarnase sisuga kaebust, mis olid suunatud eelkõige elektroonilise hääletamise põhiseaduspärasuse vaidlustamisele. Valimiskomisjon oli jätnud mõlemad kaebused läbi vaatamata kaebetähtaja ületamise tõttu ega olnud kaebaja esitatud põhjuseid kaebetähtaja ennistamiseks pidanud mõjuvaks. Riigikohus asus seisukohale, et valimiskomisjon kaebaja õigusi ei rikkunud.

Esimese kaebuse puhul oli probleemiks erakonna esindusõigus. Kaebus, mida oleks võinud mõista nii erakonna kui ka kandidaadi (erakonna esimehe) kaebusena, oli esitatud üksnes erakonna esimehe allkirjaga. Erakonna esindamiseks oleks vaja olnud veel kahe juhatuse liikme allkirju. Kaebuse oleks saanud lugeda tähtaegseks, kuigi puudustega esitatuks. Selle välistas aga erakonna esimehe seisukoht, et kaebus on esitatud üksnes tema kui kandidaadi nimel. Sellises olukorras ei saanud valimiskomisjon vaadata kaebust läbi erakonna kaebusena. Kui saabusid erakonna juhatuse liikmete allkirjad, loeti kaebus esitatuks erakonna nimel, kuid siis oli kaebetähtaeg möödunud.

Teises kaebuse puhul vaieldi selle üle, kas kaebajal oli mõjuv põhjus kaebetähtaja ennistamiseks. Riigikohtu hinnangul ei saanud info kogumist elektroonilise hääletamise süsteemi arhitektuurist ja süsteemis teabele ligipääsu põhimõtetest pidada selliseks asjaoluks, mis oleks õigustanud kaebetähtaja ennistamist.

Otsusele lisatud *obiter dictum*'is rõhutas kohus, et elektroonilise hääletamise reeglid vajaksid korrastamist, et tagada põhiseaduslike printsiipide järgmine ning elektroonilise hääletamise korraldusest parem arusaamine ühiskonnas. Otsusele oli lisatud ka Riigikohtu esimehe konkureeriv arvamus, kus ta viitas puudustele valimiskaebemenetluses (vt kohtuasi [5-23-20](#)).

Läbi vaatamata jäi enamus kaebusi kaebeõiguse puudumise tõttu. Seda esiteks põhjusel, et kaebajad ei olnud menetlusosalised Vabariigi Valimiskomisjoni menetluses, milles tehtud otsust nad Riigikohtus vaidlustasid (vt määrused [5-23-7/2](#) ja [5-23-14/2](#)). Teiseks seetõttu, et kaebaja ei olnud läbinud kohtueelset kaebemenetlust Vabariigi Valimiskomisjonis (vt määrus [5-23-9/2](#)) või vaidlustas toimingut, mida ei olnud veel tehtud (vt määrus [5-23-8/2](#)). Üks kaebus jäi läbi vaatamata kaebetähtaja ületamise tõttu (vt määrus [5-23-23/2](#)).